

Verdediging van de democratie – Commissie stelt voor om licht te werpen op heimelijke buitenlandse beïnvloeding

Strasbourg, 12 december 2023

In de aanloop naar de Europese verkiezingen van 2024 heeft de Europese Commissie vandaag een pakket ter verdediging van de democratie aangenomen. Het centrale onderdeel van dit pakket is een **wetgevingsvoorstel ter versterking van de transparantie en democratische verantwoordingsplicht in verband met namens derde landen verrichte belangenvertegenwoordigingsactiviteiten die ten doel hebben beleid, besluitvorming en de democratische speelruimte te beïnvloeden**. Het bevat ook **twee aanbevelingen die gericht zijn op het bevorderen van vrije, eerlijke en veerkrachtige verkiezingen en participatie van burgers en maatschappelijke organisaties bij de beleidsvorming**.

Het doel van dit pakket is de dreiging van buitenlandse inmenging tegen te gaan met meer transparantie en tegelijkertijd burgerparticipatie in onze democratieën aan te moedigen.

Uit een recente [Eurobarometer](#) blijkt dat **81 % van de Europeanen buitenlandse inmenging in onze democratische stelsels ziet als een ernstig probleem** dat moet worden aangepakt. Het is de hoogste tijd om heimelijke buitenlandse beïnvloeding aan het licht te brengen.

Zorgen voor transparantie rond buitenlandse belangenvertegenwoordiging

De EU stelt zich open op en werkt actief samen met partners van over de hele wereld. Wanneer regeringen van derde landen gebruikmaken van belangenvertegenwoordiging om hun doelstellingen te verwezenlijken en democratische processen in de EU te beïnvloeden, is transparantie geboden. Het nieuwe voorstel voor geharmoniseerde regels beoogt in de hele EU te zorgen voor een **gemeenschappelijk hoog niveau van transparantie en democratische verantwoording** met betrekking tot lobbycampagnes en soortgelijke activiteiten die namens de regering van een derde land worden uitgevoerd.

Het [voorstel](#) voorziet in de volgende transparantievereisten:

- **inschrijving in een transparantieregister:** entiteiten die belangen vertegenwoordigen namens een derde land, zullen zich moeten inschrijven in een transparantieregister. De lidstaten zal worden verzocht daarvoor nationale registers op te zetten of bestaande registers aan te passen;
- **openbaarheid:** de belangrijkste gegevens over dergelijke belangenvertegenwoordigingsactiviteiten zullen openbaar worden gemaakt ten behoeve van transparantie en democratische verantwoording. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de jaarlijks ontvangen bedragen, de betrokken derde landen en de belangrijkste doelstellingen van de activiteiten;
- **bijhouden van registers:** entiteiten die namens een derde land belangenvertegenwoordigingsactiviteiten verrichten, zijn verplicht na het einde van een belangenvertegenwoordigingsactiviteit gedurende een periode van vier jaar registers bij te houden van de essentiële informatie over of het materiaal betreffende deze activiteit.

Het voorstel bevat **evenredige regels waarborgen** om te voorkomen dat registratievereisten worden misbruikt om grondrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting of de vrijheid van vereniging, in te perken of om de ruimte voor het maatschappelijk middenveld onnodig te verkleinen. Het gaat om de volgende regels:

- **onafhankelijke toezichthoudende autoriteiten** zullen alleen in naar behoren gemotiveerde gevallen en op evenredige wijze om beperkte gegevens kunnen verzoeken;
- de autoriteiten moeten ervoor zorgen dat **registratie geen nadelige gevolgen heeft**;
- in behoren gemotiveerde gevallen **kan worden afgeweken** van de verplichting tot openbaarmaking van informatie;
- de volledige harmonisatie in het kader van het voorstel houdt in dat **de lidstaten geen**

aanvullende vereisten en praktijken mogen handhaven of invoeren.

Met dit voorstel wil de Commissie bijdragen aan de vaststelling van normen – niet alleen in de EU, maar ook op mondiaal niveau – voor de wijze waarop buitenlandse beïnvloeding op een gestroomlijnde en evenredige manier kan worden aangepakt, met volledige eerbiediging van de grondrechten.

Versterking van de verkiezingsprocessen in de EU

De nieuwe [aanbeveling over inclusieve en veerkrachtige verkiezingsprocessen in de Unie en het versterken van het Europese karakter en het efficiënte verloop van de verkiezingen voor het Europees Parlement](#) heeft tot doel hoge democratische normen voor de verkiezingen in de EU te bevorderen, een hoge opkomst en inclusieve participatie te ondersteunen en het gemakkelijker te maken om het kiesrecht uit te oefenen. De aanbeveling heeft ook betrekking op de bescherming en cyberbeveiliging van verkiezingsgerelateerde infrastructuur. Er worden maatregelen voorgesteld om het risico op inmenging door derde landen (door financiering van politieke partijen, politieke stichtingen, campagneorganisaties en kandidaten) tot een minimum te beperken. Een vrij en eerlijk democratisch debat is afhankelijk van rechtmatigheid en fair play. In de aanbeveling wordt benadrukt dat surveillancemiddelen nooit mogen worden gebruikt om het democratische debat te verstoren en dat het onaanvaardbaar is dergelijke instrumenten voor politiek gewin tegen politieke actoren en journalisten in te zetten.

Uit de recente [Eurobarometer](#), die op 6 december is gepubliceerd, blijkt dat EU-burgers zich wat betreft de verkiezingen in Europa vooral zorgen maken over op desinformatie gebaseerd stemgedrag (78 %), gevolgd door manipulatie van verkiezingen door middel van cyberaanvallen (72 %), heimelijke beïnvloeding van verkiezingen door derde landen (70 %) en onder druk afgedwongen stemgedrag (65 %).

Bevordering van inclusieve participatie van burgers en maatschappelijke organisaties bij de vorming van overheidsbeleid

De [aanbeveling over het bevorderen van betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties bij processen voor de vorming van overheidsbeleid](#) heeft tot doel een veilige en stimulerende omgeving voor maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers te creëren en in stand te houden, zodat zij daadwerkelijk kunnen deelnemen aan de democratische beleidsvorming. Ook worden de lidstaten aangemoedigd een gestructureerde aanpak van participatieprocessen te ontwikkelen door middel van voorspelbare, toegankelijke, transparante en inclusieve kaders. Om haar kader voor burgerparticipatie te versterken, heeft de Commissie, als follow-up van de Conferentie over de toekomst van Europa, ook de Europese burgerpanels nu in haar beleidsvormingsproces geïntegreerd. Begin 2024 presenteert de Commissie als centraal contactpunt voor online burgerparticipatie een nieuwe versie van de portaalsite "Geef uw mening".

Bij de recente [Eurobarometer](#) verklaarden bijna negen op de tien respondenten het maatschappelijk middenveld belangrijk te vinden voor de bevordering en bescherming van democratie en gemeenschappelijke waarden.

Volgende stappen

De Commissie rekent erop dat het Europees Parlement en de Raad bij alle wetgevingsvoorstellen op het gebied van democratie alles in het werk zullen stellen om nog vóór de verkiezingen voor het Europees Parlement beslissende vooruitgang te boeken. Ook gaat zij ervan uit dat de vele zowel publieke als particuliere nationale actoren zullen zorgdragen voor de uitvoering van het actieplan voor Europese democratie en van dit nieuwe pakket voor de verdediging van de democratie.

In de aanloop naar de Europese verkiezingen van 2024 zal de Commissie **dialogen** en samenwerking met onlineplatforms en andere ondertekenaars van de praktijkcode betreffende desinformatie bevorderen. Daartoe zal zij voortbouwen op de bestaande toezeggingen inzake transparantie van politieke reclame en samenwerking tussen ondertekenaars, en tegelijkertijd nagaan hoe de nieuwe mogelijkheden om AI voor desinformatie te gebruiken, kunnen worden aangepakt.

Chronologisch overzicht

In de Europese Unie kunnen burgers vrijelijk hun mening kenbaar maken en aan het democratische leven deelnemen, hun politieke vertegenwoordigers kiezen en zich over hun toekomst uitspreken. We verheugen ons op de Europese verkiezingen in 2024. Democratie en de daaraan verbonden rechten en vrijheden vormen de kern van onze open en transparante samenlevingen. Maar democratie kent ook vijanden. Autoritaire regimes zien haar als een bedreiging. Bepaalde regimes trachten maatschappelijke verdeeldheid uit te buiten en wantrouwen ten aanzien van gevestigde instellingen aan te wakkeren. Zij verspreiden desinformatie om de democratische stem van burgers en het maatschappelijk middenveld te verzwakken en verkiezingscampagnes te verstoren.

Het pakket voor de verdediging van de democratie bouwt voort op eerdere initiatieven van de Commissie om de Europese democratie te beschermen, waaronder het [actieplan voor Europese democratie](#). Drie jaar na de goedkeuring ervan is de uitvoering van het [actieplan voor Europese democratie](#) in volle gang. De EU bevordert vrije en eerlijke verkiezingen en een sterke democratische participatie, ondersteunt vrije en onafhankelijke media en bestrijdt desinformatie binnen en buiten de EU.

Andere initiatieven van de Commissie om de democratie te beschermen zijn het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat, recente initiatieven op het gebied van corruptiebestrijding en ethiek, en het verslag van 2022 over de toepassing van het Handvest van de grondrechten, dat met name betrekking had op de ruimte voor het maatschappelijk middenveld.

Het nieuwe pakket voor de verdediging van de democratie omvat een [richtlijn betreffende de transparantie van belangvertegenwoordiging namens derde landen](#), een [mededeling waarin de werkzaamheden in het kader van het actieplan voor Europese democratie worden geëvalueerd](#), een [aanbeveling over inclusieve en veerkrachtige verkiezingsprocessen in de Unie en het versterken van het Europese karakter en het efficiënte verloop van de verkiezingen voor het Europees Parlement](#) en een [aanbeveling over het bevorderen van betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties bij processen voor de vorming van overheidsbeleid](#). De Commissie heeft vandaag ook de resultaten gepubliceerd van een aanvullende [Eurobarometer-enquête over democratie](#).

Meer informatie

[Verdediging van de democratie – vragen en antwoorden](#)

[Verdediging van de democratie – factsheet](#)

[Mededeling over de verdediging van de democratie](#)

[Voorstel voor een richtlijn tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften voor de interne markt betreffende de transparantie van namens derde landen uitgevoerde belangvertegenwoordigingsactiviteiten](#)

[Aanbeveling over inclusieve en veerkrachtige verkiezingsprocessen in de Unie en het versterken van het Europese karakter en het efficiënte verloop van de verkiezingen voor het Europees Parlement](#)

[Aanbeveling over het bevorderen van betrokkenheid en effectieve participatie van burgers en maatschappelijke organisaties bij processen voor de vorming van overheidsbeleid](#)

[Verdediging van de democratie – factsheet](#)

[Democratie en kiesrecht – website](#)

[Praktijkcode betreffende desinformatie](#)

[Europese verordening mediavrijheid – website](#)

[Rechtsstaatmechanisme – website](#)

[Europese burgerpanels – website](#)

IP/23/6453

Quotes:

Europa is trots op haar open democratie. Maar het zou naïef zijn om te denken dat democratie zonder bescherming kan. In de wereld van vandaag is het tegendeel het geval. We mogen niet toestaan dat Poetin of een andere autocraat zich heimelijk mengt in ons democratisch proces. Wij zullen de dreiging van buitenlandse inmenging tegengaan door middel van nieuwe wetgeving die transparantie verplicht stelt. En in de aanloop naar de verkiezingen voor het Europees Parlement volgend jaar zullen we samen met de lidstaten de integriteit van de verkiezingen versterken – zowel offline als online.
Věra Jourová, vicevoorzitter voor Waarden en Transparantie - 12/12/2023

Onze krachtigste bondgenoten in een democratie zijn onze burgers. Dit pakket bestaat uit een aantrekkelijke combinatie van wetgevings- en niet-wetgevingsinstrumenten. Het zorgt ervoor dat onze samenleving open is en blijft! Met het pakket van vandaag komt de Commissie met een aanbeveling over het bevorderen van de betrokkenheid en effectieve participatie van burgers en maatschappelijke organisaties bij processen voor de vorming van overheidsbeleid. Wij stellen burgers op verschillende bestuursniveaus in staat hun mening te geven en bij te dragen aan de beleidsvorming. Innovatieve overlegpraktijken versterken de representatieve democratie door het vertrouwen te sterken en de kloof tussen burgers en democratische instellingen te dichten. Sommigen leggen de bijl aan de wortels van de democratie – wij verzorgen ze.
Dubravka Šuica, vicevoorzitter voor Democratie en Demografie - 12/12/2023

Democratie, rechtsstaat en grondrechten zijn de fundamentele waarden van de EU en zij liggen ten grondslag aan al haar verworvenheden. De nieuwe instrumenten zullen onze democratische stelsels beschermen tegen beïnvloeding van buitenaf, bijdragen tot de bevordering van vrije en eerlijke verkiezingen, desinformatie bestrijden en de participatie van burgers en maatschappelijke organisaties stimuleren. Door transparantie en verantwoordingsplicht te versterken, zal de richtlijn het institutioneel vertrouwen en de democratische waarden in de EU bevorderen.
Didier Reynders, commissaris voor Justitie - 12/12/2023

Contactpersoon voor de pers:

[Christian WIGAND](#) (+32 2 296 22 53)

[Daniel FERRIE](#) (+32 2 298 65 00)

[Jördis FERROLI](#) (+32 2 299 27 29)

Voor het publiek: [Europe Direct](#) per telefoon [00 800 67 89 10 11](#) of [e-mail](#)

Related media

 [Defence of Democracy](#)